

דרך חיים

יום ת"א חיפה ב"ש

החיים חיים חיים

הדל"ג 5:21 5:37 5:26 5:38

צה"ש 6:32 6:34 6:32 6:34

יו"ל ע"י מוסדות "אוצרות חיים" לע"נ רבי חיים כהן זצוק"ל כ"ב חשוון תשע"ד גליון 95

פרשת חיי שרה

"וְאָבָא הַיּוֹם אֶל הָעֵינַי" (כד, מב)

אמר רבי אחא יפה שיחתן של עבדי אבות לפני המקום מתורתן של בנים, שהרי פרשתו של אליעזר שנים וג' דפים הוא אומרה ושונה והשרץ מגופי תורה ואין דמו מטמא כבשרו אלא מרובי המקרא. (מ"ה) בגלל נגיעה שישנה באדם, יכול הוא לפעמים אפילו לטהר את השרץ בק"ן טעמים ולסלף את דברי התורה. אולם, שיחתן של עבדי אבות באה ללמדנו, כיצד לחיות ללא נגיעות, כשם שאליעזר דיכא את הנגיעה שלו למען רצונו של אברהם. (מעניה של תורה)

"וַיִּרְץ לְכוּן אֶל הָאִישׁ" (כד, בט)

למה רץ ועל מה רץ? ויהי כראות את הנזם אמר עשיר הוא ונתן עיניו בממונו. (רש"י) אמרו חכמינו: "פסיעה גסה נוטלת ממאור עיניו של אדם". (ברכות מג:) וזהו אשר שואל רש"י: "למה רץ ועל מה רץ? - הלא עיניו עלולות להתכהות מחמת ריצה יתירה? והתשובה היא: "נתן עיניו בממונו" - כל-כך היה להוט אחרי הממונו, עד שהיה מוכן אפילו לתת את עיניו בעדו. (שני המאורות)

"וַיִּמָּוֶט לְרַחוּץ רַגְלָיו" (כד, לב)

טעם הדבר שהקפיד אליעזר לרחוץ את רגליו כבר בבואו מן הדרך, מציין בעל ה"חתם סופר" משום שהיה בדבריו הזכרת חסדי ה', וכל שליחתו של אברהם אבינו ע"ה הכל קודש, ולא רצה להזכיר זה בלי רחיצה. וממנו, מעיר ה"חתם סופר", מוסר השכל; יש ללמוד נקיות לתפילה.

חכמת חיים

**יצר הרע נותן הכל תכף ובמזומן, מה שאין כן היצר הטוב, שכל ענינו בהקפה, על דרך "היום לעשותם - ומחר לקבל שכרם" (ערובין כב).
לכן נמשכים הכל אחר היצר הרע הנותן הנאה מזומנת.**

(רבי מרדכי מצ'רנוביל)

כבר באור

לב טוב כולל כל המעלות

"והיה הנערה... ואמרה שתה וגם גמליך אשקה..." אליעזר עבד אברהם נשלח על ידי אברהם למצוא אשה ליצחק, ואליעזר בודק את רבקה האם היא מתאימה ובודק אותה אם מצטיינת במידת החסד אם תאמר שתה וגם לגמלך אשקה... בדק אותה אליעזר בכל מיני בדיקות שקצרה היריעה מהכיל... אבל הכל מתבסס סביב הציר המרכזי שהוא שיהיה לה לב טוב!

ולכאורה קשה ואם נאמר שיש לה לב טוב, וכי רק זה מה שצריך יצחק אבינו עליו השלום? הרי היא אמורה להיות אחת האמהות שמהם תצא האומה הישראלית?

אלא מכאן יסוד חשוב שלב טוב הוא המניע לכל שאר הכוחות ומידות הטובות! שכן מי שיש לו לב טוב באמת, הוא משתוקק לעשות טוב לשני ושמוח על כל הזדמנות להטיב לו, וזהו יסוד לבית היהודי בין איש לאשתו בין אדם לחבירו...

הבה נביט אל יסודות אומתינו ונלמד ממעשיהם ונעבוד על מידותינו להסתכל בלב טוב על כל יהודי, ואז נפתור את רוב הבעיות של הדור הזה! (ע"פ לקח טוב)

שבת שלום!

אורי גלן

בבוקר שאחרי החתונה דופק ערבי על הדלת ואומר לתן 'אני השוער שלך'...

"וְאִשָּׁאֵל... וְאִשָּׁאֵל" (כד, מז)

אנחנו מתפללים לפעמים על שדכנים שאינם אומרים את כל האמת, אלא מְשַׁנֵּים את העובדות והנתונים, מי פחות ומי יותר; והשאלה המזדקרת במקרים אלה היא האם הדבר מותר. והנה לנו ראייה מהפסוק שלנו שלשדכן מותר לשנות. מצינו בדברי רש"י בד"ה 'אשאל ואשים', וז"ל: 'שינה הסדר, שהרי תחילה נתן ואח"כ שאל, אלא שלא יתפשוהו בדבריו ויאמרו היאך נתת לה ועדיין אינך יודע מי היא'. אליעזר לא המתין עד שרבקה תאמר בת מי היא, אלא נתן מיד את הצמידים על ידיה, שכן בטח ליבו בהשי"ת שזה השידוך של יצחק. אבל בבואו לספר את מהלך העניינים למשפחתו של לבן, ידע שהם יתפעלו מאוד מדוע נהג כך ונתן את הצמידים בשלב כל כך מוקדם, ואולי יחשבוהו לשוטה, ותהיה זו עבורם סיבה לסרב לשידוך, שהרי הם לא 'קנו' את ההסבר שלו על כך שבטח באלוקיו, כי מה להם ולבטוח בה?! ולכן שינה ואמר 'אשאל ואשים', כדי שלא יתפשוהו בדבריו. והנה לנו ראייה שמותר לשדכן לשנות. מספר הרב יצחק זילברשטיין מעשה מזעזע שהיה אצלם בענין 'שינוי בשידוכין' ולא גילו לחתן את כל האמת.

"בליל שבת אחד, בשעה 2 בלילה, העירה אותי רעייתי ע"ה, ואמרה שהיא שומעת אשה בוכה ליד הדלת שלנו. קמתי ממיטתי וניגשתי לדלת, ואכן גם אוזניי שמעו את הבכי. פתחנו את הדלת, ומצאנו לפנינו אשה צעירה בוכיה, וכששאלנו אותה מי היא, ומדוע תבכה, סיפרה שהיא כלה שהתחתנה אתמול, ביום חמישי, וכבר הספיק בעלה לעזוב אותה וחזר לבית אימו. מתוך הפרטים שסיפרה לנו, התברר שבבוקר שלאחר החתונה, נשמעו דפיקות בביתם של החתן והכלה. החתן שפתח את הדלת, פגש שם לתדהמתו אדם ערבי. לכששאל אותו מה הוא רוצה, השיב הערבי שאינו רוצה מאומה, 'רק באתי לבשר לך שאני ה"שוער" (החותן) שלך'...

החתן הזדעזע מאוד לנפשו, והבין שאימה של כלתו נישאה לערבי זה, והכלה היא הבת של שניהם, כך שלא פחות ולא יותר יש לו שוער ערבי... מאוחר יותר התברר שהאמא עזבה כבר את הערבי, ודווקא משום כך ביקש הערבי לנקום בצאצאיה, ולקלקל את שידוכיהם, ו'בישר' לחתן הטרי שאם הוא רוצה לדעת מי הוא חותנו, שלא יחפש אותו בבית המדרש, אלא בכפר הערבי...

בתוך דקות ספורות לא היה כבר החתן בבית, והלך לבית אמו המתגוררת בגבול בני ברק ורמת גן. יצויין, שעוד לפני החתונה ידע החתן ש'ש בעיה' עם אביה של הבת, אבל כיון שגם לחתן היתה בעיה מסוימת, הוא לא בירר דיו את הענין.

ברם, בחלומותיו הגרועים ביותר לא שיער שהדברים יגיעו עד כדי כך שהשוער שלו ערבי... הכלה האומללה הגיעה לביתי כדי שאעזור לה להחזיר את בעלה לביתו. ביררתי את כתובתה המדויקת של אימו, ובמוצאי שבת קראתי לאחד מתושבי השכונה, שידעתי כמתאים למשימה זו, וביקשתי ממנו שיביא את החתן לרמת אלחנן. והחתן הגיע.

כיון שהיה בין תורה מובהק, טען בפניי שכיון שמדובר בענין כה מזעזע, יש כאן מקח טעות, ובשום אופן הוא לא התכוון להתחתן עם אשה שאביה ערבי, והקידושין לא חלו.

הבאתי לו גמרא ביבמות (מה). האומרת שבמקרה זה הקידושין כן חלים, וכפי שמסביר ה'קהילות יעקב, במקום. מכיוון שהתחן עדיין טען שקידושויו היו מקח טעות, הוריתי להביא את הראי' שיביא שלו, וגם הוא שיכנע אותו שאין בעיה, וכדי להוציאו מכל ספק עשינו קידושין מחדש, ולפנות בוקר נשמעה בביתי שירת 'עוד ישמע בערי יהודה'.

לילד הראשון שנולד החליטו לקרא יעקב־ישראל, על שם הסטייפלער זצ"ל כי בגלל דבריו (שם בסוגיה) הסכים החתן לשוב לאשתו...

חיים כהלכה

"וְתָמַת שְׁרָה בְּקָרִית אַרְבַּע ... וַיָּבֵא אֲבָרְהָם לְסֶפֶד לְשָׂרָה וְלִבְנֹתָהּ" (כג,ב)

חיוב ההספד ועל מי מספידין

- בתורה ובנביאים מצינו שנהגו בני ישראל להספיד את מתיהם, ומצוה גדולה להספיד על המת כראוי, וכל המוריד דמעות על אדם כשר, הקדוש ברוך הוא סופרן ומניחן בבית גנזיו, וכל המתעצל בהספדו של חכם, אינו מאריך ימים. אך אסור להפליג בשבח המת יותר מדאי, אלא מן הראוי שהמספיד יזכיר איזה מדה טובה שהיתה בנפטר, ויעורר את העם להתחזק במדות טובות, ובתורה ויראת שמים. וכל המזכיר מדות טובות ומעשים טובים על מי שלא היו בו כלל, או שמוסיף להפליג יותר מדאי על מה שהיה בו, גורם רעה לעצמו ולמת.
- המנהג להספיד גם את הנשים לפי כבודן. ובאשת תלמיד חכם מותר להניח המטה ברחוב ולהספידה ברבים.
- כתב בספר מעבר יבוק, הצער שאבלים מצטערים ובוכים על הנפטר מקילין על יסורי הנשמה של הנפטר, ולכן ראוי לבכות ולהצטער בימי האבל על הנפטר, כפי מה שאמרו חז"ל, ג' ימים לבכי וכו'.
- אין להספיד בכל ימי החנוכה גם בעת ההלויה, (ורק לחכם בפניו בשעת ההלויה מותר להספידו), וכן אין מספידין בחודש ניסן, ובחול המועד.
- אף בזמן הזה מותר לערוך הספד על תלמיד חכם או רב העיר בעת ההלויה, בחול המועד ובראשי חודשים, שגם בזמן הזה יש לנו דין תלמיד חכם. וכן מותר להספיד תלמיד חכם בפניו בחנוכה ובפורים, אף בזמן הזה, ויש לומר על תלמיד חכם שנפטר צידוק הדין. (וגם בימים שאין מספידין בהם, מותר לערוך בהם עצרת התעוררות במלאת שבעה לפטירה וכדו', לחיזוק הקהל לתורה ולמצוות, ואפילו בשבת ומועד מותר לערוך עצרת כזו, שאין זה בגדר הספד).
- מי שצויה לפני פטירתו שלא להספידו, שומעין לו, ואפילו כשאין הוצאות מומן להספד, ורוצים להספידו בחנם, גם כן צריכים לשמוע לו ואסור להספידו, דמצוה לקיים דברי המת בכל דבר. אולם רב גדול שנפטר לבית עולמו, והשאייר אחריו צוואה שלא להספידו, רשאים לעבור על צוואתו ולהספידו כפי כבודו, אך יקצרו בשבחיו, ויאריכו בדברי כיבושין והתעוררות מוסרית.
- אין להכניס לבית הכנסת שום מטה של מת, אפילו של תלמיד חכם, וכן לבית המדרש, אף שרוצים להניח מיטתו במקום שהיה דורש, ולהספידו שם. אולם אם הוא מגדולי הדור, וסבא דמשפטים, ראש בית דין מקודש, יש להתיר בזה.
- תלמיד חכם שנפטר ביום טוב אף שאין להספידו, מותר לדרוש על מטתו דברי מוסר לעורר את העם בתשובה.

(קצוש"ע ילקו"י)

תולדות חיים

אם אין גדיים אין תישים

בשעת בוקר מוקדמת היה נכנס ר' חיים בשערי ת"ת "מורשה" באשדוד כשבחיקו מונחים ספרים, ובידו שקית 'הפתעות' לילדים, משנראתה דמותו בחצר הילדים עזבו הם מיד את משחקם ורצו לקדם את פניו באהדה. אהבה מיוחדת הייתה זו, נפשו של ר' חיים נקשרה בקשר עבות אל תלמידיו וחינוכם היה אצלו לערך עליון. גם כשבאסיפת המלמדים חיפש המנהל את הרב שיהיה מוכן לקחת על עצמו לחנך את ה'כיתה הקשה' של הת"ת, מלמל הרב כאילו לעצמו "כיתה קשה? כולם הם בנים של הקב"ה, ילדים נפלאים ויקרים שאולי צריכים רק קצת יותר הכוונה", ובקול אמר: "אני מוכן לקחת על עצמי חינוך כיתה זו"...

בכח אהבתו ובחן האופייני לו ידע להשליט את הסדר בכל כיתה 'קשה' ככל שתהיה.

(טועמיה חיים)

צדיקים במיתתן קרויים חיים

ר' חיים רחמים יוסף פראנקו - החרו"ף - כ"ח חשוון

תושבים נוספים להעתיק את מגוריהם מחוץ לתחומי הגטו. כיהן כראב"ד ובשנת ה'תרל"ו יצא שוב כשד"ר מטעם כוללות חברון לאלג'יר, טוניס ולוב ובשנת ה'תרל"ח החל לכהן כרב ראשי לעדה הספרדית בחברון. בשנת ה'תרנ"ג הקים בעיר חברון בית רפואה בשם "חסד לאברהם" (כיום "בית הדסה") אשר העניק את שירותיו לתושבי העיר היהודים והערבים ללא תשלום. בשנת ה'תרס"ב השיב את נשמתו ליוצרה, עם הגיע הידיעה לירושלים הכריזו על ביטול ממלאכה ובאו לחברון יהודים ומוסלמים להשתתף בהלוויה.

נולד באי רודוס שביוון בשנת ה'תקצ"ה. מילדות ניכר בכישרונותיו, שקד על לימוד הלכות ופוסקים. בהגיעו לגיל 18 הוסמך לרבנות ומונה כסופר בבית הדין הגדול. בשנת ה'תרכ"ו עבר להתגורר בליוורנו שבאיטליה וכיהן כחבר בבית הדין. בשנת ה'תרכ"ח החליט לעלות לא"י, התגורר בירושלים והתקבל כחבר בבית הדין. בשנת ה'תרל"ג נשלח כשד"ר מטעם הכולל הספרדי בירושלים לטורקיה ואוסטריה. בשבוע עבר להתגורר בחברון אך היות ולא הסכים להתגורר בחצר היהודים, התיישב מחוץ לעיר ועודד

שמחת חיים

נפלאות החיים

החסידה

ישנה תופעה של נדידה בקרב בעלי החיים. מדי שנה הם עוזבים את מקומם ויוצאים למסע ארוך ביותר אל עבר איזורים חמים יותר ועם בוא האביב הם שוב פורשים כנפיים ושבים באותו מסלול אל המקום שממנו הם יצאו בתחילת החורף. החסידה היא אחת העופות אשר נוהגים לעשות את המסע הזה שנה אחר שנה.

קלמן אחד גילה שבביתו מסתובב עכבר הוא השאל מלכודת עכברים מהשכן אבל חבל היה לו על העבניה, לכן הוא חתך תלונה של גבינה מהפיתון ושם אותה במלכודת. בבוקר הוא גילה במלכודת תלונה של עכבר...

החסידה היא עוף שמשקלו הוא כ-3 ק"ג, זהו משקל כבד מאוד יחסית לשאר בעלי הכנף ומשום כך התעופה דורשת מהחסידות הוצאת אנרגיה גדולה ביותר אשר ספק אם בכלל יש להם היכולת לעבור מסע כה ארוך ומתיש. משום כך דרכה של החסידה שונה משאר העופות שכן היא מגביהה טוס למעלה ישנם זרמי אויר המאפשרים לה לראות בקלות. כך טבע בהן הבורא את התכונה למצוא להם דרכי תעופה אשר אינן דורשות מהן השקעת מאמץ. בתעופה הרגילה של העופות מתבצעת בעזרת הנעת הכנפיים אך החסידות מתחילות את מעופן רק בשעות הבוקר כשהחום מתחיל לעלות אז הן מאתרות כעין ארובות של אויר חם העולה למעלה וכך תוך כדי סחרור הן עולות בעזרת אותה "ארובה" עד לגובה של כ-700 מ' ומשם הן מתחילות לדאות על כנפי הרוח ללא כל השקעת מאמץ מצידן. מן הסיבה הזו החסידות מאריכות מאוד את מסלולן והן עפות אך ורק מעל פני היבשה משום שמעל הים אין את אותם זרמי אויר אשר בעזרתן הן דואות.

גופן של החסידות מכוסה כאילו בנוצות השומרות על חום גופן כך נחסכת מהן האנרגיה הדרושה לצורך חימום הגוף. אך בשני מקומות אין להן נוצות: המקור והרגליים. לכן אימצה לעצמה החסידה את העמידה על רגל אחת תוך כדי שהיא מטה את ראשה לאחור ומטמינה את המקור בתוך נוצות הגב, בדרך זו נמנעת בריחת החום מן הרגל ומן המקור.

במהלך המסע בונות לעצמן החסידות קינים ובדרך חזרה הן שבות אל אותם הקינים לצורך חניה ולצורך הטלת ביצים ודגירה עליהם. נקודה הראויה לציון היא כי אכן בינם לבין עצמם החסידות גומלות חסד ונוהגות בהגינות. כשאחד מבני הזוג דוגר על הביצים עומד בן הזוג השני ופורש את כנפיו בכדי להצל מחום השמש.